

Hrvatsko–zagorska festivalizacija dječjeg kajkavskog stvaralaštva kao oblik lokalnih praksi očuvanja kajkavskog jezika

Vesna Jelić

Gradska knjižnica Krapina

vesna.jelic@gkk.hr

Sažetak

Ovim se radom nastoje rekonstruirati osobitosti dječje literarne i glazbene (kajkavske) produkcije kroz institucionalno organizirane oblike kulturnih praksi što se održavaju u kontinuitetu više od četiri desetljeća u Zlataru, Krapini te nešto ranije u Zaboku i u drugim mjestima, s ciljem poticanja mladih na kajkavsko literarno i glazbeno stvaranje i, posljedično, očuvanje kajkavskog jezika kao sastavnog dijela hrvatsko–zagorske kulturne baštine u sadašnjosti i budućnosti. U radu se propituju organizacijski i financijski aspekti dječjeg stvaralaštva, akteri koji proizvode programe, oblici predstavljanja stvaralaštva te učinci koje takvi oblici kulturne produkcije postižu.

Uvod

Od završetka Domovinskog rata, a osobito u posljednjih dvadesetak godina, brojne su inicijative i događanja u Krapinsko–zagorskoj županiji usmjereni na očuvanje i reafirmaciju kajkavskog jezika ne samo na regionalnoj, nego i na nacionalnoj razini, počevši od inicijative za uvođenjem kajkavskog jezika kao izbornog predmeta u osnovnim školama, preko zahtjeva za većom zastupljenošću kajkavske književnosti u redovitoj nastavi hrvatskog jezika na svim razinama školovanja, do zahtjeva za većom zastupljenošću kajkavskih tekstova u tiskanim i elektroničkim medijima te na radijskim i TV postajama. Polje djelovanja usmjereno na očuvanje kajkavskog jezika među mladima su i razni oblici manifestacija, smotri, susreta, programa, priredbi, večeri, recitala, objedinjenih pod zajedničkim nazivom „festivali“, shvaćeni kao javna društvena i kulturna događanja koja se održavaju u jedinstvenom ambijentu i u zgusnutom vremenskom razdoblju tijekom kojih se izvode i interpretiraju autentična (umjetnička) djela^[48] te kao „oblik difuzije kulture“.^[49]

48 Definiciju festivala vidi: KLAIC [KLAIC], Dragan. 2002. The Future of Festival Formulae. Dostupno na: <http://www.efa-aef.eu/newpublic/upload/efadoc/11/HFsympbackground%20paper.doc> Pregledano 02. 02. 2015. <http://www.efa-aef.eu/newpublic/upload/efadoc/11/Klaic%20Helsinki%20Festival%20book.doc>

49 Dragičević Šešić, Milena; Stojković, Branimir. Kultura. Zagreb, Kulturno informativni centar, 203. str. 161.

Istražujući tradiciju održavanja dječjih festivala, autorica je utvrdila da je jedan od starijih glazbeno-scenskih festivala u Hrvatskom zagorju na kojem su sudjelovala i djeca bio tzv. Seljački festival na Trškom vrhu u Krapini, održan između dva svjetska rata na poticaj krapinskog župnika Mirka pl. Hranilovića. Festival je organiziran u crkvi Majke Božje Jeruzalemske, a sastojao se od izvođenja misterija Velimira Deželića mlađeg, čiji je dramski tekst *Na Trškom Vrhu* uglazbio Božidar Širola, a izvodilo ga je šezdesetak Krapinčana amatera, među kojima je bio i šestogodišnji dječak iz obitelji Balagović kao glumac, te još nekoliko dječaka i djevojaka, članova mješovitog crkvenog zbora. Igrokaz je prikazivan u deset navrata tijekom 1933. godine, a na prvom predstavljanju gledalo ga je oko 2000 posjetitelja. Festivalu je prethodila audicija tijekom koje je obavljena selekcija zainteresiranih izvođača, u župnom dvoru organizirane su probe, izrađivali su se kostimi, scenski rekviziti i dekoracija. Festival je bio i medijski popraćen u tisku i usmenim oglašavanjem s propovjedaonice. O festivalu su nakon njegova održavanja pisali razni autori u ondašnjim tiskovinama: *Jutarnjem listu*, *Obzoru*, *Svijetu*, *Hrvatskoj straži*, *Hrvatskoj prosvjeti*, *Nedjelji*. Zahvaljujući ovom festivalu Krapina je već prije Drugog svjetskog rata stekla status *festivalskoga grada*.^[50]

Od Drugog svjetskog rata do devedesetih godina prošlog stoljeća u Hrvatskom se zagorju održavaju samo tri dječja festivala, no nakon toga kajkavska dječja festivalska scena iz godine u godinu biva sve gušća, a festivali konceptualno i programski sve raznolikiji. Osim najstarijeg dječjeg festivala s gotovo polustoljetnom tradicijom utemeljenom u Zlataru, čije početke bilježimo u vrijeme buđenja hrvatskog proljeća, te onih u Krapini i Zaboku s tradicijom dugom tri desetljeća, porastu njihova broja pridonose novi festivali koji se održavaju i u manjim suburbanim mjestima poput Radoboja, Stubičkih Toplica i Marije Bistrice, a svima im je zajedničko nastojanje da se preko njih prikažu i promoviraju razni oblici dječjeg literarnog, dakle, proznog i pjesničkog stvaralaštva na materinskom jeziku, te glazbeno stvaralaštvo djece i mladih. Neki od dječjih festivala imaju karakter samostalnih događanja (*Se sicut kaj je čut*), dok su drugi uklopljeni u šire festivalske manifestacije koje su osmišljene kao događanja namijenjena široj populaciji, dakle, i djeci i mladima i odraslima (*Dani kajkavske riječi*, *Kaj u riječi*, *pjesmi*, *slici i plesu*).

U svojem istraživanju autorica među stotinjak raznih festivala i sličnih manifestacija koje se danas održavaju na području Krapinsko-zagorske županije identificira petnaestak festivala na kojima sudjeluju djeca od

50 Hranilović, Mirko. Na Trškom Vrhu – glazbeni misterij, kako je nastajao, kako uvježban, premijera i kritika. U: „Sveta Cecilija“, br. 6/1933, str. 181–183.

najranije dobi do zrelih tinejdžerskih godina i punoljetnosti. Ključne informacije o njima autorica crpi s interneta, iz knjiga i drugih publikacija, poput lokalnih i regionalnih zagorskih periodičkih publikacija (zbornika, biltena, novina i časopisa) te iz razgovora, telefonskih poziva i e-dopisivanja s pojedincima involviranim u procese organiziranja i u druge oblike sudjelovanja tijekom održavanja festivala kombinirajući kvantitativni i kvalitativni pristup temi, te i iz vlastitih iskustava stečenih sudjelovanjem u organizaciji nekih od spomenutih festivala u Krapini (*Haiku dan – Dubravko Ivančan*) te praćenjem festivalskih događanja kao promatračica i slušateljica. Osim toga, sačuvane publikacije i osobito sitni tisak što se čuvaju u Zavičajnoj zbirci Gradske knjižnice Krapina značajno su pomogli stjecanju uvida u festivale te u pisanju ovog rada. Prilikom istraživanja autorica se susrela i s određenim ograničenjima u prikupljanju informacija, budući da su pojedini sudionici festivala fizički bili nedostupni ili su napustili ovakav oblik prezentiranja kulturnog stvaralaštva, a drugi su pak davali „diplomatske“ odgovore zamagljujući svoje mišljenje o pojedinoj temi.

Festivali i festivalizacija

Grubo ih klasificirajući, možemo ustanoviti tri vrste festivala s obzirom na područje i oblik umjetničkog izraza kojim se izvođači koriste: literarni, glazbeni i mješoviti glazbeno-literarni.

U prvu skupinu festivala kojima se predstavlja, potiče i promovira dječje književno stvaralaštvo možemo svrstati sedam festivala. Najstariji su *Dani Ksavera Šandora Gjalskog* u Zaboku, na kojima se prezentiraju dječje kratke fikcionalne priče, lirska proza, crtice, humoreske, eseji, kako na standardu, tako i na kajkavskom jeziku. U Klanjcu se organiziraju *Dani Antuna Mihanovića*, koji promiču domoljubnu poeziju na standardnom i na kajkavskom jeziku. *Radobojsko proljeće* je manifestacija tijekom koje se, pod sloganom „Poljubi grumen zavičajne zemlje i prošapci: Hvala!“, učenici natječu sa svojim proznim i pjesničkim radovima na kajkavskom i na standardu. *Odškrinute dveri bistričke* u Mariji Bistrici, započete inicijativom nekadašnjeg upravitelja svetišta msgr. Lovre Cindorija, zamišljene su kao recitalno-glazbeni program u kojem sudjeluju i odrasli i djeca, a posvećen je svake godine drugoj temi kojom se elaboriraju povijesne zanimljivosti Marije Bistrice. U ovu skupinu festivala spadaju još i recital zavičajne poezije *Se sikut kaj je čut* u Svetom Križu Začretju, kojem je cilj pokazivanje različitosti i bogatstva kajkavskog jezika začretjanskog kraja, *Cvijet u cvijeću* u Donjoj Stubici, te *Haiku dan – Dubravko Ivančan* u Krapini, u spomen na rodonačelnika hrvatskog haiku pjesništva,

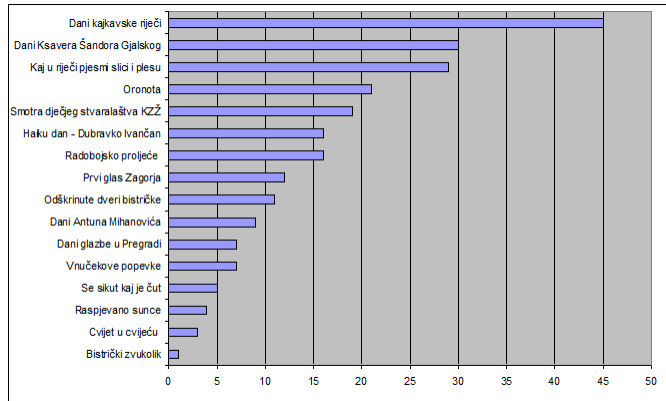
Krapinčanina Ivančana.

Slika 1.: Sudionici festivala „Kaj u riječi, pjesmi, slici i plesu“ 2015. (snimila Vesna Jelić)

Drugu skupinu tvore glazbeni festivali *Oronotau* Oroslavju, *Raspjevano sunce* u Klanjcu, *Vnučkovke popevke* u Radoboju, *Prvi glas Zagorja* u Svetom Križu Začretju, *Dani glazbe* u Pregradi i *Bistrički zvukolik* u Mariji Bistrici. Prva četiri spomenuta glazbena festivala okupljaju natjecatelje koji njeguju popularnu glazbu i kajkavske popevke izvođeci pjesme uz instrumentalnu glazbu s matrice. Iako najmlađi tradicijom, Bistrički zvukolik prometnuo se kvalitetom sudionika/natjecatelja i izvedbi u najrespektabilniji festival ozbiljne glazbe ove vrste u regiji koji okuplja izvođače iz cijele Hrvatske oko glazbenih ostvarenja od renesanse i baroka, preko klasike i romantizma do impresionizma i suvremene ozbiljne glazbe itd. Osim ovih glazbenih oblika i razdoblja, festival pruža mogućnost i izvođačima ostalih glazbenih žanrova (pop, rock, jazz, folklor itd.) te solo pjevačima da pokažu svoje umijeće izvođeci originalne skladbe, transkripte, prerade, aranžmane i/ili glazbene obrade.

Mješoviti po sadržaju su krapinski festival *Kaj u riječi, pjesmi, slici i plesu*, poznatiji kao *Mali kaj*, koji se održava u sklopu *Tjedna kajkavske kulture*, te *Zbor malih pjesnika* i *Festival dječje kajkavske popevke*, kao sastavni dijelovi festivala *Dani kajkavske riječi*. Na kraju ovoj grupi festivala treba pribrojiti i, po brojnosti sudionika, najopsežniju *Smotru dječjeg folklornog stvaralaštva Krapinsko-zagorske županije*, tijekom koje se djeca natječu svaki put u drugom mjestu Krapinsko-zagorske županije prikazujući tradicijske dječje igre, pjesme, ples, glumačka ostvarenja i dječje svadbene običaje Hrvatskog zagorja.

Grafikon 1. Kontinuitet održavanja dječjih festivala u Krapinsko-zagorskoj županiji

Osim sadržajnog i jezičnog aspekta održavanja dječjih festivala, važno je istaknuti i postojanje jasno definiranih propozicija kojima se određuje tko može sudjelovati na pojedinom festivalu s obzirom na dob i regionalnu pripadnost. Neki festivali ograničeni su samo na djecu osnovnoškolskog uzrasta (*Raspjevano sunce*, *Dani kajkavske riječi*, *Kaj u riječi pjesmi slici i plesu*, *Se sikut kaj je čut*, *Cvijet u cvijeću*, *Radobojsko proljeće*). Festivali *Dani Ksavera Šandora Gjalskog* i *Dani Antuna Mihanovića* dopuštaju natjecanje učenicima osnovnih i srednjih škola, a festival *Oronota*, prema odredbama natječaja, omogućava sudjelovanje mladih u dobi od 15 do 25 godina. Jedini od svih analiziranih festivala koji okuplja i djecu predškolskog uzrasta županijska je *Smotra folklornog stvaralaštva*, na kojoj nastupaju kao natjecatelji i djeca do sedme godine života koja su institucionalno, dakle preko vrtića, uključena u sustav predškolskog odgoja i obrazovanja.

Promotrimo li što organizatori pojedinih festivala smatraju njihovom svrhom, uočiti će se različita gledišta. Očuvanje kajkavskog jezika, pokazivanje različitosti i njegova bogatstva nije uvijek jedini i primarni cilj održavanja festivala, kao što je slučaj sa, primjerice, recitalom kajkavske poezije *Se sikut kaj je čut*. Tako organizatori festivala *Dani kajkavske riječi* u Zlataru ističu kako se *Zbor malih pjesnika* održava sa svrhom pokazivanja literarnog dara i kreativnosti djece i mladih^[51], njegovanja kajkavske kulture i tradicije, promocije i afirmacije mladih pjevača amatera te prezentacije njihova glazbenog izričaja, poticanja na kvalitetu izvedbi (pjevanja, recitiranja, komponiranja) i s ciljem povezivanja kajkavskih regija i razvoja turizma u Zlataru, dok drugi očuvanje kajkavskog jezika povezuju s održavanjem uspomena na istaknute

51 Manifestacija „Dani kajkavske riječi“ Zlatar. Dostupno na: <http://www.poudjzz.hr/dani-kajkavske-rijeci/>
Pregledano 10. 4. 2015.

pojedince u zavičaju, poput *Dana Antuna Mihanovića, Haiku dana – Dubravko Ivančan* ili *Radobojskog proljeća*, koje se organizira ne samo u svrhu njegovanja ljubavi prema rodnom zavičaju, domovini i obitelji, nego i u znak sjećanja na književnicu katoličke orijentacije Sidu Košutić koja je rođena u Radoboju. U sklopu Ljeta u Mariji Bistrici, tijekom kojega se slavi blagdan Majke Božje Bistričke, Dan općine i župe Marija Bistrica, organizira se recitativno–glazbeni program *Odškrinute dveri bistričke* s ciljem upoznavanja s prošlošću ovog proštenjarskog i okolnih mjesta kroz „razne povijesne situacije i ispričane priče“^[52]. Festival *Cvijet u cvijeću* više je okrenut razvijanju kod mladih svijesti o važnosti očuvanja biološke raznolikosti i tradicijskog bilja, stvaranju slike općine kao ekološki orijentirane sredine, te ka razvijanju svijesti ljudi da svojim marljivim radom i uređenjem prostora u kojem djeluju i žive mogu utjecati na prepoznatljivost Stubičkih Toplica kao turističke destinacije ne samo u Krapinsko–zagorskoj županiji, nego i u cijeloj Hrvatskoj. Natječaj za dječje literarne radove vezan je uz dvije teme: *Zaštićene vrste biljaka* i *Tradicijski cvijet u vrtu moje bake*^[53]. Zajednica kulturno–umjetničkih društava Krapinsko–zagorske županije, kao organizator Smotre dječjeg folklornog stvaralaštva Krapinsko–zagorske županije, drži da smotru organiziraju u svrhu njegovanja dječjih igara, pjesama, plesova i dječjih svadbenih običaja, te poticanja organiziranog i korisnog provođenja vremena mladih ljudi i poučavanja djece o tradiciji i kulturi, kao i druženja. Za razliku od spomenutih, Mala nagrada Gjalski za učenike osnovnih i srednjih škola, što se realizira u sklopu *Dana Ksavera Šandora Gjalskog*, nastoji promicati, poticati i promovirati prozno stvaralaštvo učenika^[54] iz Hrvatskog zagorja napisano i na standardnom hrvatskom jeziku i na kajkavskom jeziku. Recital zavičajne poezije *Se sikut kaj je čut* formalno je dio kurikulumu osnovne škole kroz koji se učenicima pruža mogućnost „njegovanja zavičajnog govora i razvijanja ljubavi prema njemu“^[55], kao i razvijanje vještine javnog nastupa kao preduvjeta za razvijanje svijesti o potrebi djelovanja u lokalnoj zajednici. Po mišljenju skladatelja i glazbenog pedagoga Siniše Leopolda, festivali su „i dalje potrebni kao poticaj novome stvaralaštvu“^[56] i umjetničkoj raznolikosti.

---

52 *Odškrinute dveri bistričke*. Dostupno na: <http://www.uzagorju.com/manifestacija-zagorje-ljeto-u-mariji-bistrici-odskrinute-dveri-bistricke>. Pregledano: 13. 2. 2015.

53 *Likovno–literarni natječaj „Cvijet u cvijeću“*. Dostupno na: <http://www.stubicketoplice.hr/content.asp?NewsID=11450&CategoryID=887&LanguageID=-1> Pregledano 14. 02. 2014.

54 *Mala nagrada Gjalski*. Dostupno na: <http://danigjalskog.com/nagrada-ksaver-sandor-gjalski/mala-nagrada-gjalski/> Pregledano 03.02. 2015.

55 *Održana je 6. večer zavičajne poezije Se sikut kaj je čut*. Dostupno na: <http://www.sveti-kriz-zacretje.hr/2015/05/odrzana-je-6-vecer-zavicajne-poezije-se-sikut-kaj-je-cut/> Pregledano 15. 02. 2015.

56 *Raspjevani početak nove sezone ciklusa U ozračju tambure*. Dostupno na: <http://glazba.hrt.hr/187353/raspjevani-pocetak-nove-sezone-ciklusa-u-ozracju-tambure> Pregledano 12. 02. 2015.

Ambiciozniji organizatori dječjih festivala ne zanemaruju i njihovu reflektirajuću i razvojnu funkciju. Stvaranjem pjesama i proznih radova na kajkavskom jeziku djecu se potiče na istraživanje kajkavskog leksika kod kuće, u obitelji, među starijim rođacima, također i na zapisivanje novih riječi, obogaćivanje osobnog leksika, korištenjem i dijalektalnih arhaizama, fraza, poslovice i dr. Nerijetko se i kroz izvannastavne i izvanškolske aktivnosti potiče djecu koja pokazuju literarni i istraživački talent na sakupljanje jezične baštine, koja se potom koristi i u oblikovanju školskih časopisa, malih kajkavskih rječnika, poput onoga koji su načinila djeca OŠ Lijepa naša u Tuhlju^[57]. Osim toga, neki organizatori festivala nude sudionicima festivala razne seminare, radionice tijekom kojih vrsni autori, književnici i/ili glazbenici podučavaju djecu u pisanju, pjevanju ili muziciranju, poput organizatora Dana Ksavera Šandora Gjalskog koji su, primjerice, 2014. organizirali radionicu Čitaj i piši s piscem u kući pisca koju je vodio književnik Zoran Ferić.^[58]

Festivali se, kao oblici predstavljanja, izvedbe i posredovanja umjetničkih ostvarenja između autora i publike, odvijaju u zgusnutom vremenskom odsječku, najčešće u trajanju od jednog ili dva dana u godini prema unaprijed definiranom kalendaru, no zajednička im je osobitost da se gotovo svi odvijaju u proljeće i jesen, kad meteorološki uvjeti omogućavaju festivalsko okupljanje i susretanje većeg broja stanovnika na otvorenim prostorima, trgovima i ulicama, kao i s obzirom na činjenicu da su djeca u to vrijeme integrirana u redovitu nastavu, što olakšava organiziranje proba te komunikaciju između učenika i mentora vezanu uz korigiranje i doradu literarnih radova. A kada se odvijaju u zatvorenim prostorima, najčešće su to pozornice mjesnih pučkih otvorenih učilišta i škola, prostori gradskih galerija, školske sportske dvorane ili čak sakralni prostori, kao, primjerice, recital Odškrinute dveri bistričke, koji se odvija u bazilici Majke Božje Bistričke, ili Dani glazbe u Pregradi, koji se održavaju i u crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije. Javni nastupi djece u ovim, reprezentativnim javnim prostorima pridonose svečanom ozračju festivala prožetom pozitivnom energijom, dobrim raspoloženjem, pjesmom, veseljem, druženjem. Ne čudi stoga navika redovitog sudjelovanja natjecatelja na nekom od festivala i stoga razložno očekivana ambicija organizatora da se festival ne samo ponovi i iduće godine, nego da postane trajna kulturna reprezentativna aktivnost u sredini u kojoj se dosad već realizirao.

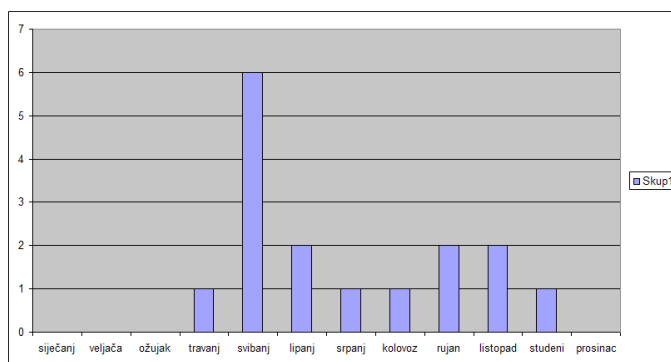
---

57 *Zapišimo reči da se ne pozabiju.* Dostupno na: http://os-lijepa-nasa-tuhelj.skole.hr/projekt_gradanin Pregledano 20. 02. 2015.

58 *Dani Ksavera Šandora Gjalskog: program manifestacije za 2014. godinu.* Dostupno na: <http://danigjalskog.com/dani-ksavera-sandora-gjalskog/> Pregledano 27. 02. 2015.

Postignuti uspjeh na festivalu potiče autore da se trajnije i još kvalitetnije posvete nekom obliku stvaralaštva koje festival promovira, a koje omogućava razvoj osobnih talenata i vještina. Proučavajući biografije nekih do danas etabliranih zagorskih glazbenika, glazbenih urednika na radiju, književnika, vrsnih studenata na glazbenim akademijama, uočava se da su njihove najranije umjetničke kvalitete i ostvarenja reprezentirani upravo na nekom od zagorskih festivala u njihovoj dječjoj ili mladenačkoj dobi.

Prema (ne)pisanim festivalskim pravilima i običajima, na nekim se festivalima sudionici, dakle izvođači, pjevači, recitatori, glumci i voditelji programa, pojavljuju odjeveni u (stiliziranu) narodnu nošnju zagorskoga kraja ili kraja iz kojeg dolaze, kao što je to zamjetno na Danima kajkavske riječi, festivalu Kaj u slici, riječi, pjesmi i plesu, te, naravno, na Smotri dječjeg folklornog stvaralaštva, pridonoseći na taj način izražajnosti i autentičnosti natjecanja, njegovanju i očuvanju predindustrijskih tradicijskih odjevnih predmeta kao dijela zavičajne baštine, te razvijanju svijesti mladih ljudi o narodnoj seljačkoj odjeći kao identitetskom zagorskom elementu.

Grafikon 2.: Godišnji raspored održavanja dječjih festivala u Krapinsko-zagorskoj županiji

Većina festivala ima i zajedničku osobinu koja se odnosi na poticanje sudionika na daljnje stvaranje na kajkavskom jeziku i na izražavanje kolektivne zahvalnosti organizatora festivala, a to je nagrađivanje natjecatelja. Nagrađivanje djece provodi se na različite načine. Najčešće se radi o prigodnim zahvalnicama, darovima u obliku putovanja, knjigama, pretplatom na godište nekog časopisa ili specijalno za određeni festival izrađenim statuama, primjerice statua *Raspjevano sunce*, koja se dodjeljuje najboljim sudionicima istoimenog festivala u Klanjcu, ili statua *Kristalni zvonček*, koju dobivaju nagrađeni autori najboljih skladbi ili interpretatori na *Danima kajkavske riječi*. Organizatori *Bistričkog zvukolika* nagrađuju najbolje natjecatelje novčanim

nagrada u rasponu od 50 do 450 eura, dok troje najboljih sudionika *Haiku dana – Dubravko Ivančan* koji pišu na kajkavskom jeziku već niz godina kao nagradu dobivaju sliku akademske slikarice Mirjane Drempetić Smolić Hanžić izrađenu na rižinu papiru. Svojim originalnim slikarskim postupkom slikarica preoblikuje tekst pojedine dječje pjesme, te na taj način pjesnički rad ispisan na slici postaje novo umjetničko djelo koje djetetu ostaje trajna uspomena na sudjelovanje na festivalu, kao što je to i zbornik svih selektiranih radova koji dobiva na dar svako nagrađeno dijete.

Slika 1. Rad Mirjane Drempetić Smolić Hanžić nastao na stihove drugonagrađenog natjecatelja na 11. haiku danu – Dubravko Ivančan 2009. godine Matea Psarića, učenika sedmog razreda OŠ „Konjščina“^[59]

Praćenje i mentorsko vođenje djece u razdoblju priprema za sudjelovanje na nekom od festivala provode prvenstveno učitelji razredne nastave, hrvatskog jezika i glazbenog odgoja u osnovnim školama, čija je pomoć i savjetovanje u pripremnim fazama od presudne važnosti za kvalitetu djela ili izvedbe. Mnogi mentori i sami se bave nekim oblikom književnog rada, poput profesorice Marije Bolšec^[60], čiji učenici već godinama sudjeluju natjecanju na *Haiku danu – Dubravko Ivančan* u Krapini. Natječajni radovi (tekstovi, demounimke, videozapisi) po prispjeću pregledava selektorska komisija sastavljena od istaknutih pojedinaca iz područja književnosti i glazbe. Tako je, primjerice, jedan od selektora recitala *Cvijet u cvijeću* Hrvoje Kovačević, nagrađivani autor književnih djela za djecu i mlade. Sopranistica i docentica na Muzičkoj akademiji u Zagrebu Lidija Horvat Dunjko članica je žirija *Bistrički zvukolik*, a

59 Kunštek, Vesna, ur.: *Zbornik radova – 11. haiku dan – Dubravko Ivančan*. Krapina : Pučko otvoreno učilište Krapina, 2009., str. 26.

60 *Djevojčica je „babičin fertun“ pretvorila u pobjednički haiku*. Dostupno na: <http://www.vecernji.hr/sjeverozapadna-hrvatska/djevojčica-je-babycin-fertun-pretocila-u-pobjednicki-haiku-944381> Pregledano 17. 02. 2015.

Siniša Leopold član je prosudbenog povjerenstva *Prvog glasa Zagorja*. Željka Horvat-Vukelja, Joža Skok i Ivo Kalinski već nekoliko godina žiriraju dječje literarne radove na *Danima kajkavske riječi*.

U sredini u kojoj se održavaju, festivali su oblik dodane kulturne vrijednosti jer su kulturni i umjetnički sadržaji u manjim mjestima tijekom godine rijetki. Ova su mjesta tijekom godine lišena užurbanosti, susretanja većeg broja ljudi, pa se na dječje festivale gleda i kao na iskorak iz svakodnevice i kao na prostor društvene homogenizacije.

Osim kulturne i obrazovne uloge koju dječji festivali imaju, pojedini organizatori drže da oni pridonose razvoju turizma u mjestu, te da, iako nemaju izvorni komercijalni karakter niti ostvaruju značajniju ekonomsku korist, privlače vanjske posjetitelje. Naime, ni za jedan festival ulaznice se ne naplaćuju, nego je ulaz slobodan. Festivali uglavnom ne omogućavaju organizatorima stjecanje viška prihoda koji bi se prenosio u iduću godinu za organiziranje sljedećeg festivala. Za tiskanje zbornika dječjih literarnih radova s festivala u Zlataru i Krapini novac se osigurava iz gradskih proračuna. Gotovo sva djeca izvođači dolaze na festival o svojem trošku, odnosno o trošku roditelja. No, kako su dječja festivalska događanja ponegdje sastavni dio opsežnijeg festivala, može se govoriti o posrednim financijskim učincima koje dječji festivali proizvode u mjestu organiziranja čineći samo mjesto prepoznatljivom i poželjnom regionalnom destinacijom za turiste i izletnike i izvan vremena održavanja spomenutih festivalskih događaja.

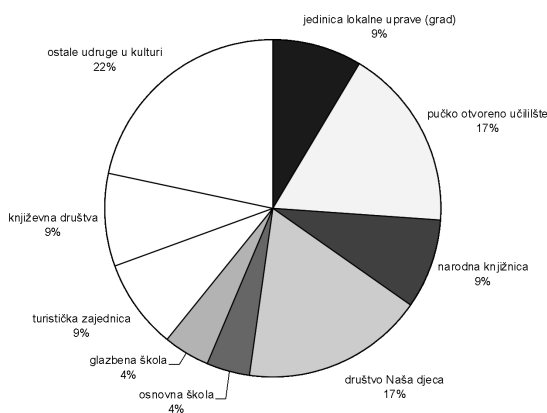
Iako se „e-rudarenjem“ podataka ne mogu utvrditi ukupni troškovi održavanja pojedinih festivala, pregledavanjem gradskih i mjesnih proračuna uočava se da jedinice lokalne uprave i samouprave izdvajaju za održavanje pojedinih festivala od 5000 do 50.000 kuna^[61]. Dodatni troškovi organiziranja namiču se sponzoriranjem brojnih tvrtki te financiranjem iz županijskog proračuna, a najdugovječnije među njima financira i Republika Hrvatska iz proračuna Ministarstva kulture^[62]. Brojne poslove volonterski obavljaju brojni pojedinci u zajednici, najčešće članovi udruga koje sudjeluju u organizaciji festivala, učitelji, profesori i, konačno, roditelji djece, od kojih su neki i sami nekoć bili sudionici festivala.

---

61 Za informacije o iznosu financijskih sredstava namijenjenih održavanju festivala u proračunima jedinica lokalne uprave i samouprave autorica se koristila javno dostupnim podacima na službenim web-stranicama mjesta i gradova.

62 Vidi: *Književne manifestacije – pregled programa*. Dostupno na: http://www.min-kulture.hr/userdoc-simages/Odobreni%20programi%20u%202013.%20godini/Knji%C5%BEevne%20manifestacije%202013_odobreno%2018.03.2013..pdf Pregledano 17. 02. 2015.

U osmišljavanju festivalskih programa, organiziranju i provedbi festivala, te kroz njih očuvanju kajkavskog jezika, sudjeluju brojne organizacije i pojedinci, no najčešće su ove aktivnosti u domeni udruga i kulturnih i obrazovnih ustanova, a u pojedinim gradovima, primjerice u Zaboku i Zlataru, i gradska vlast. Programska i konceptualna razina zadatak je programskih odbora, dok je organizacija i operativna provedba festivala aspekt o kojem odlučuje organizacijski odbor, koji se često sastoji od zainteresiranih ili delegiranih pojedinaca iz udruga i ustanova, najčešće iz područja kulture, kao što su pučka učilišta, knjižnice i osnovne, srednje i glazbene škole, tijela lokalne i županijske vlasti, a često čak i mjesne turističke zajednice, kao što je slučaj s *Odškrinutim dverima bistričkim* i festivalom *Cvijet u cvijeću*, koji imaju i turističko značenje za sredine u kojima se odvijaju.

Grafikon 3.: Organizatori dječjih festivala u Krapinsko-zagorskoj županiji

Nakon završetka festivala s izravno uključenim sudionicima, dječje stvaralaštvo nastavlja svoj drugi život preko tiskanih medija, radijskih postaja, televizije i interneta. Organizatori književnih festivala publiciraju dječje radove u obliku zbornika, kao što je zbornik *PoZiCa*^[63] u kojem se objavljuju najbolji dječji radovi čiji su autori proglašeni dobitnicima Male nagrade *Gjalski* i *Nagrade Gjalski*. Organizator *Haiku dana – Dubravko Ivančan* objavljuje već 15 godina zaredom zbornik istoimenih dana, koji također sadržava najbolje dječje radove, kao što to čine i u Zlataru. Neki organizatori najbolje dječje literarne radove objavljuju u PDF formatu na svojim službenim stranicama, a osnovne i srednje škole radove svojih učenika, sudionika festivala, čine javno dostupnima na svojim službenim web-stranicama.

63 *PoZiCa*. Dostupno na: <http://danigjalskog.com/nagrada-ksaver-sandor-gjalski/pozica/> Pregledano 27. 02. 2015.

Zaključak

U Krapinsko-zagorskoj županiji organizira se 16 literarnih i glazbenih festivala na kojima sudjeluju djeca i mladi. Osim što im je svrha poticati i promovirati dječje književno i glazbeno stvaralaštvo, širiti svijest o potrebi odgovornog odnosa prema okolišu, čuvati uspomenu na istaknute pojedince u zavičajju i drugo, dječji festivali organiziraju se i radi očuvanja kajkavskog jezika. Raznovrsnost tema i sadržaja, te brojnost, regionalna i dobna zastupljenost sudionika festivala navode na zaključak kako su djeca bitan čimbenik u tvorbi lokalnih kulturnih sadržaja i očuvanju kajkavskog jezika. Brojni zbornici dječjih literarnih ostvarenja prikazanih na festivalima i audiosnimke festivalskih izvedbi kao umjetničke novotvorine također značajno pridonose očuvanju pisane, govorene i pjevane kajkavske riječi, a festivali postaju u nacionalnom i europskom okruženju značajni čimbenici izgradnje lokalnog zagorskog identiteta i promicatelji lokalnih razlikovnosti.^[64]

Literatura

Knjige:

Dragičević Šešić, Milena ; Stojković, Branimir. *Kultura*. Zagreb, Kulturno informativni centar, 2003.

Kelemen, Petra i Škrbić Alempijević, Nevena. *Grad kakav bi trebao biti. Etnološki i kulturnoantropološki osvrti na festival*. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk, 2012.

Kunštek, Vesna, ur.: *Zbornik radova – 11. haiku dan – Dubravko Ivančan*. Krapina : Pučko otvoreno učilište Krapina, 2009.

Časopisi:

Hranilović, Mirko. Na Trškom Vrhju – glazbeni misterij, kako je nastajao, kako uvježban, premijera i kritika. U: „Sveta Cecilija“, br. 6/1933.

Internetski izvori:

<http://danigjalskog.com/nagrada-ksaver-sandor-gjalski/mala-nagrada-gjalski/>

<http://www.efa-aef.eu/newpublic/upload/efadoc/11/HFsympback-ground%20paper.doc>

<http://glazba.hrt.hr/187353/raspjevani-pocetak-nove-sezone-ciklusa-u-ozracju-tambure>

http://www.min-kulture.hr/userdocsimages/Odobreni%20programi%20u%202013.%20godini/Knji%C5%BEevne%20manifestacije%202013_odobreno%2018.03.2013..pdf

http://os-lijepa-nasa-tuhelj.skole.hr/projekt_gradanin

<http://www.poudjzz.hr/dani-kajkavske-rijeci/>

<http://www.sveti-kriz-zacretje.hr/2015/05/odrzana-je-6-vecer-zavijajne-poezije-se-sikut-kaj-je-cut/>

<http://www.stubicketoplice.hr/content.asp?NewsID=11450&CategoryID=887&LanguageID=-1>

<http://www.uzagorju.com/manifestacija-zagorje-ljeto-u-mariji-bistrici-odskrinute-dveri-bistricke>

<http://www.vecernji.hr/sjeverozapadna-hrvatska/djevojica-je-babacin-fer-tun-pretocila-u-pobjednicki-haiku-944381>

Jelić, Vesna diplomirana je knjižničarka. Trenutno radi kao voditeljica Matične službe Krapinsko-zagorske županije. Zaposlena je od 1994. u Gradskoj knjižnici Krapina, u kojoj je radila kao knjižničarka informatorica od 1994. do 2000., kao voditeljica Knjižnice od 2000. do 2006., kao privremena ravnateljica 2006. godine, te kao ravnateljica u mandatu od 2006. do 2010. godine. Predsjednica je Knjižničarskog društva Krapinsko-zagorske županije. Doktorska je kandidatkinja na Studiju informacijskih i komunikacijskih znanosti na Filozofskom fakultetu.